

פ ר ט י כ ל מ.ס. כצו/2

מישיבת ועדת החוקה, הוק ומשפט
ירושלים, יום ד', כ"ט בסיון תש"י - 14.6.60

חברי הועדה הנוכחים:

- נ. ניר - היו"ר
- י. בדר
- י. בר-יהודה
- ד. בר-רב-האי
- א. ג'רג'ורה
- י. הררי
- ז. ורהפטיג
- ש. כ"ץ
- ק. כסנא
- י. לם
- א. לנקין
- מ.ד. לוינשטיין
- ע. מימון
- א. פרמינגר
- י. קוסוי
- י. קליבנוב
- ח. רובין

מוזמנים §

- ח. כהן - היועץ המשפטי
- ח. וילקנפלד - משנה ליועץ המשפטי
- ה. ברייר - יועץ משפטי של משרד הסעד.
- מ. שיאמססה - מחגגם לערבית
- י. קרן צבי - משרד המשפטים

הישיבה נפתחה בשעה 08.50.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר נ. ניר:

היינו צריכים להתחיל היום בענין החוק למינוי שופטים של ביה"ח-המשפט העליון, אבל בינתיים הועבר אלינו אחמול ע"י הכנסת בחזרה חוק גיל הנישואין. כמו כן הועברה אלינו ההחלטה לגשת לעיבוד החוקה. אני מציע להתחיל בענין גיל הנישואין.
ההצעה נתקבלה.

חוק גיל הנישואין.

י. לם: אינני רואה כל קשר בין החוק הזה ובין סעיף

152 של החוק הפלילי. הייתי מסכים להעביר

את החוק ישר לכנסת, אבל היות והוא החזר אלינו, אני רוצה לתאור להצעתי

בסעיף 3(ב), כי אינני רוצה שיגידו לי בכנסת שהיחה לי אפשרות לברר את

רל.

י. לם:

אם הדבר בוועדה ולא עשייתי זאת. גם מר ג'רג'ורה פנה בענין זה שנית
לכמה חברים, כי כנראה שגם בשבילו הדבר רציני וחשוב. אני רוצה לבקש
שוועדה המשנה תנצל את השבוע שנתן לה ע"י הכנסת להזמין את מר הירשברג
ממשרד הדתות, מומחה לעניני דתות לא-יהודיות, ולשמוע מהן הקשר בין
הזכות הפורמאלית להגיש תביעה ע"י קצין הסעד, ובין החוק הדתי.

ד. בר-רב-האי: לדעתי, לא סל כל שינוי בחוק גיל נישואין

מאתמול עד היום. היום כל העהונות כוחות

ש'רגלי קבלת הסתייגות בחוק גיל הנישואין, יש צורך לערוך את כל החוק
מחדש. לדעתי, אין כל צורך לעשת זאת. כל יתר ההסתייגויות, אין להן
קשר עם קביעת גיל הנישואין, בין שיהיה 16 או 17. אינני חושב שהועדה
שלנו קבלה הוראה לבדוק מחדש את החוק כולו. הדבר היחיד העומד בפני
הועדה הוא, אם כתוצאה משינוי גיל הנישואין יש לשנות סעיפים נוספים
בחוק הפלילי. אני מתנגד לדיון מחדש בכל יתר ההסתייגויות.

היו"ר נ. ניר: שאלתו של לם תידון אחרי שנסיים את הדיון

בענין שהועבר אלינו ע"י הכנסת.

בפנינו עומדת השאלה אם בקשר עם ההחלטה שגיל הנישואין יהיה 17 ולא 16,
עלינו לעבור על כל החוק, או רק על סעיף 3.

י. בר-יהודה: בקשר עם מה שהחלט אתמול בכנסת, עלינו

לעבור על שני סעיפים: על סעיף 2 וסעיף 5,

ועלינו להחליט אם אנחנו רוצים לשנות סעיפים נוספים בחוק הפלילי.

אני רוצה להציע לדון בבועיה, אשר מבחינה

פורמלית זה אולי במאה אחוז לא-בסדר, אך בכל זאת אני מציע לדון בה.

אם כי אנחנו נמצאים לאחר מעשה ויש לנו רשות מלאה להגיד כי אין אנחנו

רוצים להכנס לענין זה, בכל זאת באה בקשה משר הסעד, בזמן שכבר עמדתי

על הבמה, וחמש דקות לפני כן מהיועץ המשפטי של משרד הסעד, לשנות את

השם "קטנה" ו"נערה", ולכתוב במקום "קטנה" - "ילדה" או "נערה". הדבר

הזה אינו משנה כלום בשבילי, ואני מציע לא לעמוד על הצד הפורמאלי ולקבל

זאת.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
14.6.50
חוק גיל הנישואין

ר.ל.

ש. כ"ץ:

אף אני לא הבנתי מה הוחלט אחמול בכנסת.
שמעתי כי ניהנה החחיבוה לורהפטיג לדון
בשינוי סעיפים אחרים בחוק הפלילי, עקב קבלה הפתייגות מטויימת. אינני
רואה את הקשר בין הסעיפים 152 ו-155 ובין החוק הזה. לעומת זאת, החיקון
בסעיפים 182 ו-183 בחוק הפלילי, משפיע על גיל הנישואין. אני מציע לכן
שנדון על סעיפים 152 ו-155 בפפרד, לא בקשר עם חוק זה.

ע. מימון:

אני מציעה להשאיר את המונח "נעשה", מפני
שכתוב: "נקרא לנערה ונשאל את פיה".

י. בר-יהודה:

ההצעה הראשונה היתה שבמקום "קטנה" ייכתב
"קטינה". אינני מסכים למונח "נערה", מפני
שכתוב "נקרא לנערה ונשאל את פיה" וזה אומר שהיא יכולה לענות ואנחנו
טוענים שבגיל זה היא עדין אינה יכולה לענות. לכן אני חושב כי המונח
הטוב ביותר יהיה "ילדה".

ד. בר-רב-האי:

אני בעד השארת הטרמין "קטנה". הוסבר, כי
"נערה" לא בא בחשבון, לא רק בתור מושג
משפטי, אלא גם מפני שהמונח הזה מכוון גם לגיל 18-19. אני חושב שנהיה
קרובים ביותר לרוח החוק אם נשאיר את המונח "קטנה".

י. קרו-צבי:

ההתנגדות למונח "קטנה" לא באה מצד
משרד המשפטים אלא מטעם היועץ המשפטי של
משרד הטעד. אנחנו השתדלנו בחוק זה לא לפגוע במושגים המקובלים של החוק
הדתי, ובו יש מובן מיוחד ל"קטנה" ו"נערה". לכן, באה מצד אנשי הדת
בקשה להוציא את המונחים האלה מהחוק הזה. זוהי הסיבה לבקשה להחליף
את המונחים האלה, ולא תכנס של המונחים האלה.

י. לם:

אינני יודע מדוע דוקא משרד הטעד צריך
להתערב בענין זה, אבל מאידך אנחנו צריכים
להכניס לחוק מונחים הגיוניים. אני חושב שאנחנו צריכים לקבל את המונח
"נערה", אם כי אין זה במאה אחוז לפי המסורת שלנו.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
14.6.50
חוק גיל הנישואין

ר.ל.

ז. ורטהפטיג: אף אחד מהמונחים האלה אינו מתאים ואינני

מבין מדוע להתעקש אם קיימת דרישה בענין

זה. מדוע להשחמש במונחים שנמצאים בגמרא ואינם מתאימים לגילים שאנחנו

קבענו? אני מוכן להסכים למונח "נערה".

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

- בעד המונח "קטנה" - 1.
- בעד המונח "נערה" - 5.
- בעד המונח "צעירה" - 2.
- בעד המונח "ילדה" - -

הוחלט: להכניס להוק את המונח "נערה".

י. בר-יהודה: לפי החלטה זאת, סעיף 1 יהיה כך:

"בחוק זה - "נערה" פירושה אשה שלא מלאו

לה שבע-עשרה שנים חמימות. "נישואין" כוללים קידושין - - - "וכו'.

סעיף 2 יהיה כך: "אדם שעשה אחד מאלה-

(א) נשא נערה; (ב) ערך נישואין או סייע בכל חפקיד שהוא בעריכת נישואין

או בקשר לעריכת נישואין של נערה; (ג) השיא נערה שהיא בחו או שהיא

נתונה לאפוטרופסותו - דינו מאסר עד שתי שנים או קנס עד שש מאות לירות

או שני העונשים כאחד."

עלינו להחליט אם להכניס התיקונים נוספים

בחוק הפלילי, בסעיף 5 של חוק זה. סעיפים 182 ו-183 נמצאים בפרק בחוק

הפלילי, אשר נקרא "עבירות ומתיחסות לנישואין ולחובות משפחה". חוק

גיל הנישואין שייך לאותו הנושא ולכן אפשר לשנות את הסעיפים האלה במסגרת

חוק זה. סעיף 152 נמצא בפרק בחוק הפלילי ששמו "עבירות כלפי המוסר".

לדעתי זהו נושא חדש שאינו שייך לנושא בו אנחנו דנים. אם ורטהפטיג

מציע לשנות את סעיף 152, יתכן שלא אוכל לעמוד נגדו, אבל הוא צריך

להכניס בענין זה הצעת חוק, לפי האינציאטיבה שלו.

ח. וילקנפלד: אני רוצה להזכיר כי התיקון לסעיף 152

ו-155 בחוק הפלילי, היה כפול בהצעת החוק

שהוגשה ע"י הממשלה לכנסת, כך שאין הוא חורג ממסגרת החוק שהיתה עליו

קריאה ראשונה.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
14.6.50
חוק גיל הנישואין

רל.

ז. ורהפטיג:

לצד הפורמאלי: לסעיף 152 יש שייכוה
ישירה לחוק זה, כי בסעיף 152(ג) כתוב:

"הבועל ילדה פחות מבת ט"ז--וכו' - ייענש". ז"א שאם מלאו לילדה
ט"ז, מותר לתיות אתה בלי נשואין, אבל אסור להתחתן אתה. אם זה ישאר
כך, זהו חסך שיטיל זנות, כי הוא אינו מתיר חיים מתוקנים בנישואין
בגיל מסויים, אך מתיר אתה בלי נישואין.

אני רוצה לשאול את המחנגדים לחיקון

סעיף 152: לטובת מי הם הנישואין? לטובת הבעל או לטובת הנערה? הנישואין
הם לטובת הנערה.

י. בדר:

עלינו לגשת לענין זה מנקודת מבט של

אנליזה החוק. לאנגלים היה יחס מיוחד

לאראוח ששלטו בהן. היה חוק של ה"נייטיב'ס", שכל צו של האדמיניסטרציה
הבריטית עלה עליו. אין אנחנו רוצים לשנות את החוק של ה"נייטיב'ס"
כי ישנם כאן ענינים רגשיים מאוד. האנגלים לא היו מעונינים לאמר כי
נשיאת נערה בח 8 הוא דבר בלתי חוקי, ולכן הם אמרו כי מה שיעשה
בניגוד לחוק של ה"נייטיב'ס", ישא בעונש. הבריטים לא פגעו בחוק
הנישואין שלנו והם רק עזרו בחוק הפלילי להשתמש בזכביות מסוימות
שקיימות לפי החוק הדתי. מסיבה זאת הכניסו לחוק הפלילי דבר שלפי
טיבו הוא כולו אזרחי: איסור נישואין מחתת לגיל מסויים. אך אין כל
קשר בין הגיל שנקבע בסעיפים הדניים על אונס לבין זה שנקבע בסעיפים
הדניים על נישואין.

אנחנו, כל אחד מסיבות שלנו, הולכים

בדרך הפורמאליה האנגלית, ובמקום להשתמש באמצעים האזרחיים, כפי

שעושים בדרך כלל במקרים כאלה, אנחנו משתמשים בחוק הפלילי, כדי

לא לפגוע בחוק של ה"נייטיב'ס", אלא שאנחנו עושים זאת לא מתוך זלזול,
אלא מתוך כבוד.

הבעיה היא אם עלינו לשנות את סעיף 152

עקב החלטתנו לשנות את גיל הנישואין מ-16 ל-17. אני אתחיל מדברים

חשובים מאוד ליוריסט שלמד חוק בתור חלק מתורת החיים. נישואין, זהו

אקט עדין מאוד ומסוכן מאוד, כי כל אחד רואה בו דבר יפה, גם הנערה

ועדת החוקה, חוק ומשפט
14.6.50
חוק גיל הנישואין

ר.ל.

י. בדר:

רואה בנישואין דבר מותר, דבר מוסרי, דבר מקודש גם ע"י הדת וגם ע"י אהבה ורגש נפשי. אבל הנישואין הם גם צעד גורלי לכל ימי החיים, כיון שהוא מותר ומוסרי, ובאופן קונקסטי יכול להיות מטעה ומוטעה, דרושה לכך מידת הכרה די גבוהה. אמר לי מישהו: הרי גיל 18 מטפיק להצבעה לפרלמנט. על זה אני עונה: אמנם הצבעה לפרלמנט היא אקט גורלי ואחראי מאוד, אבל יוחר קל לשנוח ~~מטפלה~~ מאשר בעל.

רבותי! שינוי הגיל ביחס לקונסטרוקציה של אונס הוא דבר אחר לגמרי. ישנו מקרים שהחוק קובע כי הם אונס, למרות שלמעשה לא היה זה אונס. הענין הזה מסוכן מאוד, כי הגבול עדין מאוד. נוסף לכך, היו מקרים רבים שעשו מזה מקצוע.

מבקודה מבט זוקיה אין כל קשר בין טעיה 152 של החוק הפלילי ובין חוק גיל הנישואין. קודם כל, יש הבדל בעונש על שני דברים אלה. לו מר ורהפטיג היה מציע, מתוך הגיון דבריו, שהעונש אשר יוטל לפי חוק זה יוטל גם על הגבר החי עם אשה שלא מלאו לה 17 שנים, הייתי מבין זאת. כאן דרוש גם חוש המציאות. האם אפשר להטיל עונש של עשר שנות מאסר על בחור בן 16 שעשה מה שעשה עם בחורה שלא מלאו לה 17 שנה? הרי העולם יצחק מאתנו; אני מציע כלל לא לגעת בחוק הפלילי. אם נלך בדרך של הכנסת חיקונים כאלה, אני אציע להכניס סעיף המטיל עונש על איש או אשה שבגדו בבן-זוגם.

י. לם:
אינני מקבל את דעת בריהודה שמבחינה פורמאלית לא צדק ורהפטיג. אבל אין זה ענין של נקמה, שכיון שהכנסת החליטה על גיל 17, ורהפטיג צריך להכניס אנשים אחרים לאסון. הכנסת עשתה זאת מפני שהחוקים שלנו הם כאלה שאם בחורה מתחתנת אין היא יכולה להשתחרר כל כך מהר. ורהפטיג לא הסכים לכך שנוכל להכריז על נישואין כבטלים כאשר הם נעשו בניגוד לחוק זה. לו אפשר היה להסריח את המחר לחת גט, הייתי אולי מסתפק בגיל 16. אבל אם בחורה שאומרת פעם "כן" באקט הקידושין, אינה יכולה כל כך בנקל להשתחרר מהנישואין, אני מעונין לשמור עליה. אם אני אומר שלנערה בגיל

ר.ל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
14.6.50
חוק גיל הנישואין.

י. ל.מ.:

16-17 אין כוח להחליט לכל ימי תייה, אין זה אומר שאני מוכרח יחד עם זאת לפתוח פתח לשנטאג'. באיזו מדינה תמצאו גיל גבוה מ-16 לקונסטרוקציה של אונס? (ז. ורהפטיג: זוהי זנות!) אני חושב שגם 16 זה מוגזם. הייתי מבין עוון, לו ורהפטיג היה מציע לקבוע שזה עוון, אבל הרי לפי החוק זה פשע!

לדעתי אין כל קשר בין החוק הזה ובין

החוק הפלילי.

ד. בר-רב-האי: אינני מקבל את הארגומנטאציה של בדר בנוגע לחוקים הבריטיים, אבל אני מקבל את המסקנה שלו. עלינו לבחון אם חוכנו של החוק מתאים למציאות הטואיאליה שלנו. אני מתנגד לקונסטרוקציה שעושה ורהפטיג בקשר עם הסעיף הזה. עלינו לראות את המציאות כמו שהיא היום בארץ. יש להבדיל בין נישואין בתור אקט המקשר את בני הזוג לכל ימי חייהם, עם כל החוצאות המשפטיות הנובעות מכך, ובין יחסי-מין בגיל 16-17. המצא העמדה הנוער שלנו היום במצב שכל יחסי-מין בגיל 16-17 יהפכו לפשע, זוהי התנכרות למציאות הקיימת בארץ. הדבר הזה אינו עומד גם בשום קשר עם גיל הנישואין, כי נישואין הוא אקט שבו מסכימים בני הזוג להכנס לחיים משותפים, לבנות חיי משפחה. אין שום צורך לקשור את שני הדברים האלה.

אם ללכת בדרך של ורהפטיג, אפשר להכניס

חוק האוסר בכלל כל יחסי מין מחוץ למשפחה וזה יהיה לא פחות הגיוני מהצעתו ואולי גם לא רע. אינני רוצה לקבוע כרגע עמדה לדברים האלה, אבל אנחנו רחוקים מלהכריז על הדברים האלה כפשע פלילי.

החוק חל על שכבות סוציאליות וחברתיות שת ו.ת.

דוקא בשכבות שבשבילן הגבלנו את גיל הנישואין ל-17, פתוח מבכל מקום אחר קיימת סכנה שיהיו חיי מין לפני הנישואין; כל הסכנה הזאת לגביהם היא עורבא פרת. לכן אני חושב שאין כל טעם לשנות זאת.

אם משרד המשפטים ימצא כי לאור העובדה שהכנסת

קבלה חוק כזה יש צורך לחקן את החוק הפלילי, דיקלצרה בשעתה. כיום, בקשר

ר.ל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
14.6.50
חוק גיל הנישואין.

ד. בר-רב-האי:

עם גיל הנישואין, אין הכרח לחקן את הגיל של הקונסטרוקציה של אונס.

ה. רובין:
החברים שקדמו לי, אמרו כבר בצדק, כי אין

כל קשר בין הסדר יחסי הנישואין לבין הסדר

יחסי-המין. אני מבין שלפי תפיסת מר ורהפטיג כל יחסי-המין שמחוץ לנישואין, באיזה גיל השוא שהיא, אינם מוסריים. אני אינני מרחיק לכת. אני חושב אמנם כי ישנן לפעמים הופעות בלתי מוסריות, אבל עצם העובדה עוד אין בה פסול מוסרי. אינני מקבל את התפיסה שהכל פסול, בסיטונות.

אני מוסיף ואומר, כי אם החוק הפלילי

רצה להגן על גיל מסויים מיחסים מיניים, הוא עשה זאת מתישובים אחרים לגמרי מאשר אלה שקיימים לגבי הגבלת גיל הנישואין. לפי החוק שהיה קיים עד עתה, נישואין היו מותרים מהבגרות המינית, כלומר, מגיל 12-13 ובכל אופן גם מתחת ל-15. באותו זמן, יחסים מיניים מחוץ למסגרת הנישואין היו מותרים רק אחרי גיל 16. כלומר, גם לפי החוק הקודם לא היה קשר בין שני הדברים האלה.

אך גם אם נקבל את ההנחה שיחסים מיניים

שמחוץ לנישואין הם אסורים ופסולים, אין זה אומר שעלינו לתת לכך סנקציה פלילית, כלומר, עונש. ישנם הרבה דברים אסורים שאין עליהם עונש. אני יודע כי בית היחומים דיסקין לא נכנע להוראות הממשלה, ושם, אגב, ישנם דברים מגוננים בשטח זה, אך לא היתה מצד החזית הדתית התרגשות כל כך גדולה. היה בזה דבר פסול מבחינה מוסרית, כי אותו בית-יתומים לא נכנע להחלטת הממשלה, אבל אין על כך סנקציה פלילית. מצד שני, אם אין סנקציה פלילית על מעשה מסויים, אין זה אומר שאותו המעשה הוא מוסרי.

מר ורהפטיג אומד שעקב חוק זה, אלה

שירצו להתחתן, יחיו שנה ואח"כ יתחתנו. מר ורהפטיג מאוד מזעזעזע מהאפשרות הזאת. אני חושב שמר ורהפטיג חייב להסדק בין נישואין שזכו לקידושין ובין נישואין שהם פרי הסכמה הופשית. אם ורהפטיג

ר.ל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
14.6.50
חוק גיל הנישואין.

ח. רובין:

מגיע למסקנה כי שני הדברים שווים והם היינו הך, הרי יש בזה הגיון מסויים; אבל הוא לא הגיע למסקנה זאת.

כל אחד מאתנו יודע כי כאשר מהחתנים, צריך לקבל גט כדי להפרד. אנחנו יודעים גם, כי לפי אותם הדינים שמר ורהפטיג רוצה להנצית אותם, העומדים בניגוד לכל חפיסה, אישה אינה יכולה לקבל גט כאשר היא רוצה בכך; היא נטולת זכויות בשטח זה. בו בזמן, אם היא מקיימת יחסי-מין ואינה רוצה להמשיך בהם, אין היא זקוקה לקבלת גט. איך אפשר להשוות קיום יחסים מיניים עם נישואין, ואיך אפשר לדבר בטמפרמנט מוסרי כזה של מר ורהפטיג, כאשר יודעים כי אישה אינה יכולה לקבל גט נגד רצון בעלה.

לו המשטרה שלנו היתה עוסקת בחקירה מיוחדת של פשעים מיניים, היה קורה מה שקרה בארצות אחרות: היה מתחיל להוצר מקצוע חדש של סחטנים בשטח זה. כל אחד מאתנו יודע כי בארצות שמשטרות עסקו בכך, היה מישחו שהיה מעודד למעשה על מנת לסחוט כספים. אם אנחנו רוצים למנוע יחסי-מין בגיל מוקדם, לא נעשה זאת ע"י חוק פלילי, אלא ע"י חינוך, ע"י תנועת הנוער וע"י ההוי בארץ.

א. ג'רג'ורה:
הסיבה להתערבות בחוק האישי של העדות השונות בארץ היתה, הרצון להכניס תיקון בחוק הפלילי. אלמלא הרצון להסדיר את שאלת גיל הנישואין, לא היינו נוגעים כלל בחוקים החלים על עניני המעמד האישי של הצדדים.

אני, בתור חבר הכנסת ובהור מייצג כמה עדות בישראל, דוחה בכל חוקף התערבות בחוק התל על עניני המעמד האישי של העדות. אני תומך בדעת חברי מר ורהפטיג, משום שאינני רוצה שתהיה סתירה בחוק שלנו, והיא תהיה אם נשאיר את סעיף 152 ללא שינוי.

ההצעה שהוגשה לנו בתחילה היתה הצעה לתיקון החוק הפלילי, ומשום כך הוכנס בה תיקון סעיף 152 של החוק הפלילי, יחד עם תיקון סעיף 182. אני מציע, לכן, להקן את סעיף 152 לפקודת החוק הפלילי ע"י שינוי הגיל הנקוב בו וקביעת גיל 17.

א. ג'רג'ורה: אני מתנגד בכל חוקף להכנסת חוק גיל הנישואין בתור חוק אזרחי. מצד שני לא אתנגד להכנסת תיקון כל שהוא בחוק הפלילי.

בהזדמנות זאת אני רוצה להמוך בהצעה מר לט להזמין את באי-כוח העדות או לפחות את מר הרשברג.

ז. ורהפטיג: בעקבות כמה הערות שנשמעו כאן אני מציע חוספת בסוף החוק: "אוחו העונש חל על הבועל נערה או השוכב עם נערה בלי נישואין". הטענה שנשמעה כי לקבוע זאת כפשע, זה יותר מדי חמור, אינה נכונה, כי אני חושב שאף פעם לא יחנו את העונש המאכבסמלי.

י. ברדיהורה: הצעתך היא בודאי נושא חדש.

ע. מימון: אני רוצה כי החבר ג'רג'ורה ידע כי הצעה החוק בענין הנישואין מכוונת גם להגנת האישה הערבית. אנחנו רוצים כי בארצנו לא יהיו הבדלים בהתפתחותה ובתפיסתה של האישה הערבית והאישה היהודית. לכן אני חושב שמר ג'רג'ורה, כאדם פרוגרסיבי, צריך היה לקבל את החוק הזה בהכרה מלאה. אני מסכימה לכוונת הצעתו של החבר ורהפטיג, אבל לצערי הגדול אינני רוצה את התועלת שבדבר במציאות. לכן אני מציעה למר ורהפטיג לא להביא את הצעתו לכנסת, מפני שמבחינה הינוכית וציבורית זה יביא רק נזק לענין.

ש. כ"ץ: החוק הפלילי אשר רוצים להקנו, מהווה שלימות בענין זה. לא יתכן לתקן את סעיף 152 ו-155, מבלי לתקן גם סעיפים אחרים בחוק זה. החוק קבע גיל מסויים המפריד בין אדם בעל הכרה לבין אדם שעדין אין לו הכרה. לכן הייתי מציע לאלה הרוצים לתקן את סעיף 152 בפקודת החוק הפלילי, לפחות להביא הצעה נכרדת.

י. סליבנוב: לדעתי, ההחלטה שנתקבלה אמול בכנסת נעשית מתוך שגיאה חמורה, לצערי הגדול. לא יוכל

ועדת החוקה, חוק ומשפט
14.6.50
חוק גיל הנישואין.

רל.

י. קליבנוב:

לעמוד בה, לא הציבור היהודי, ובודאי לא הציבור הערבי. אנני חושב שהדבר הזה יכול לבוא על היקונו ע"י חיקון סעיף 152 לפקודת החוק הפלילי. בסעיף 152 אמצא הגיל נקבע על יסודן הישובים אחרים לגמרי.

י. בר-יהודה

אני מוריד את הערתי הפורמאלית לגבי סעיפים 182-155, מפני שהתיקון בהם הוכנס אצא בהצעת החוק שהוגשה ע"י הממשלה. אך אני מעמיד את השאלה הפורמאלית לגבי החידוש שיש בהצעה זאת, מפני שאנחנו דנים על גיל נישואין ולא על גיל ביאה.

יש לפני רשימה של סעיפים בהם מוזכר גיל 16 בענינים מיניים. הרשימה כוללת 12 סעיפים. בחוך זה, למשל, סעיף שהייתי רוצה לדעת איך נתקן אותו: "כל אדם המשדל או מנסה לשדל אישה למטה מגיל 20 שאינה זונה רגילה". אם ורהפטיג יציע לחקן את סעיף 152 בחוק הפלילי, אני אדרוש שיציע לחקן את כל הסעיפים האלה, עם הגדרה מדויקת.

נדמה לי כי ורהפטיג ראה במו"מ שהיה בקשר עם החוק הזה, שלא נסינו להוליך אחד את השני ע"י "טריק" ולהעמידו בפני עובדה. אמרנו אחד לשני באופן גלוי עד היכן אנחנו הולכים. אם יש לך בענינים אלה הצעות חיקון, אני מציע לך להכניס אותם בנפרד. יחכן שיהיה בזה חלק שלא נוכל להצביע נגדן, גם אם נהיה מאוד לא-מרוצים מזה; ויחכן שיהיה חלק בו נצביע נגדן. זהו פרק מיוחד הנוגע לעניני המוסר, וצריך לחקנו היות והמוסר בישראל צריך להיות אחר מאשר היה בזמן המנדט. זו עבודה רצינית ומסועפת, ואי-אפשר להכניס זאת אגב חוק זה. הרי ורהפטיג אף פעם אינו מתיחס כך להיקוני חוקים; אני חושב שאני רשאי לדרוש ממך להביא את הצעותיך כחוק נפרד, כמו שדרשה ממני להביא את הצעותי שאינן נוגעות לגיל הנישואין, בחוק נפרד.

ז. ורהפטיג:

רבותי! קודם כל אני רוצה לבקש סליחה על התרגזותי, שבאה מפני ששחמשו בנימוק שהצעתי תקשא אותנו לצחוק בעיני קל העמים. לי יש הערכה אהרת על מה שעושה אותנו לצחוק. אך אין לי ענין של נקמה, כי הענין הזה עומד על סדר-היום מראשית

ז. ורהפטיג:

הדיונים שלנו, והיה בהצעת משרד המשפטים שהובאה לכנסת. לכן אינני מקבל את דברי ברייהודה, שאנחנו רוצים כאילו להכניס דבר חדש בדרך האחורית. כשקבענו את גיל 16, הוחלט שאם הכנסת תחליט אחרת, נביא את הדבר שנית לדיון.

אין זה דבר חדש; הוא קשור קשר הגיוני בלתי נפרד עם חוק גיל הנישואין. ד"ר בדר יודע כי בגליציה כמעט לא היו נישואין, כי היו נישואין בלתי חוקיים ולכל יהודי היו נישואין פרטיים. זה היה מפני שהיה שם חוק ממלתי אחר וחוק/ יהודי אחר. ידוע לנו כי רוב הנישואין שם לא נרשמו כחוק. הצעתכם לא לשנות את סעיף 152 לפקודת החוק הפלילי, עלולה להביא למצב דומה. מצד אחד אם אומרים כי לנערה בגיל 16 אין הכרה מספיקה כדי להכנס בבריה הנישואין, אך מצד שני, יש לה הכרה מספיקה כדי לחיות בלי נישואין. גם עולי-חימן ילמדו מהר את המלאכה, כמו שידועים זאת בקיבוץ; הם יעשו את הנישואין הרשמיים כעבור שנה, כשימלאו לנערה 17 שנה. דבר זה יגרום לכפילות בחיי הנישואין, באותה השנה. אם נישואין אסורים בגיל 16, צריך להתאים לזה גם את סעיף 152 בחוק הפלילי, כי אין זה דבר קל מנישואין. לדעתי, בתורה העושה זאת עשויה להמיט על עצמה אסון יותר מאשר ע"י נישואין. מיום שנתקבלו התקנות של הרבנות הראשית, לא נעשו נישואין בגיל 16 בוסר. אינני מסכים עם הדברים שנאמרו ע"י הגב' מימון בכנסת בענין זה; כשנגיע לדיון בענין הגמין, נובח כי חוקי הנישואין שלנו הם הטובים ביותר בין אלה של העמים.

ח. וילקנפלד: אני רוצה להזכיר אצא כי הצעת החוק שהוגשה

מטעם הממשלה היתה בצורת תיקון לחוק הפלילי.

בדיון שקדמו להבאת הצעת החוק במשרד המשפטים, עמדנו בפני אותה הבעיה שבפניה עמדה אמש הכנסת, והיינו צריכים לשקול ולהחליט אם לקבוע את גיל 16 או גיל 17 כגיל הנישואין. כפי שידוע לכם, בסופו של דבר הוחלט להציע את גיל 17 כגיל הנישואין, וזה הגיל שהופיע בהצעת הממשלה.

מאחר שהצענו את ההצעה הזאת בצורת תיקון

לחוק הפלילי, נחעזרה השאלה אם אין עלינו בהזדמנות זאת לתאם את יתר

ועדת החוקה, חוק ומשפט
14.6.50
חוק גיל הנישואין.

ר.ל.

ח. וילקנפלד:

סעיפי החוק הפלילי הקובעים גיל מטריים. בדקנו את הסעיפים השונים ומצאנו רשימה ארוכה של 10-12 סעיפים. הגענו לכלל מסקנה כי מרבית הסעיפים האלה אינה נוגעת לענין הנידון, ענין גיל הנישואין, לא במישרין ולא בעקיפין. הסעיף היחיד אשר נראה היה לנו כי יש לתקנו בעקבות התיקון הזה, הנוגע לגיל הנישואין, היה הסעיף הנוגע לקונסטרוקציה של אונס. התיקון הזה הוצע בהצעת משרד המשפטים. הטעם להכנסת התיקון הזה היה הטעם שהצביע עליו ד"ר ורהפטיג: שלא יחכן להתיר שלא בנישואין דבר האסור בנישואין.

הנימוק הפורמאלי להצעתנו לגבי סעיף 152 לפקודת החוק הפלילי אינו קיים יותר, מפני שהחוק החדש שהובא לאישור הכנסת אינו יותר חוק לתיקון החוק הפלילי אלא חוק נפרד לגמרי; אבל נשאר השיקול הענייני: האם באמת המטרייה של סעיף 152 לפקודת החוק הפלילי היא כזאת שיש להכניס בה תיקון בבחינת תיקון-נגרר לתיקון שקבענו לגבי גיל הנישואין. על נקודה זאת החליט הוועדה לגופו של ענין.

אני רוצה רק לבקש מהוועדה לא לקבל את

הצעתו של מר ורהפטיג לקבוע לקונסטרוקציה של אונס עתה יותר נמוך מזה שנקבע בחוק גיל הנישואין. אני מבקש לא לקבל את ההצעה הזאת לא מפני שאני קובע עמדה שלילית להצעה, אלא מפני שאני חושב כי/ההצעה הזאת בשלב זה, אגב הדיון הזה, אי-אפשר לקבל. אנחנו הצענו לתקן את סעיף 152 לפקודת החוק הפלילי, בבחינת תיקון נגרר לתקון לגבי חוק גיל הנישואין. אמרנו כי היות ובחוק גיל הנישואין אנחנו קובעים את גיל 17, הרי אנחנו משנים גם את הגיל של הקונסטרוקציה של אונס, מבלי לשנות במשהו את האלמנט של אונס. אמנם זה ענין לדיון, אבל אין אנחנו יכולים אגב הדיון בחוק זה, לקבוע שאונס ממש הוא עבירה יותר המורה מאשר יחסי-מין בהסכמת ילדה בת 10 או 15. בודאי שההצעה הזאת ראויה לדיון, אבל אני מבקש לא לקיים אותו במסגרת הדיון על החוק הזה.

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

בעד השארת סעיף 5 בחוק גיל הנישואין ללא שינוי - 11.
בעד הכנסת שינוי בסעיף 5 לחוק גיל הנישואין - 3.

סעיף 5 נשאר ללא שינוי

הסתייגות לז. ורהפטיג: להשוות את גיל
הקונסטרוקציה של האונם עם גיל הנישואין,
ומתן עונש שווה על שתי העבירות.

י. בריהודה: אני דורש שיהיה ידוע לנו כאן אם הצעת

ורהפטיג באה כתיקון לסעיף 152. אם הצעת

ורהפטיג תבוא כתיקון לסעיף 152, זוהי הסתייגות לגיטימית שאני אתנגד
לה; אבל אם היא תבוא בצורה השנייה של תוספת לחוק גיל הנישואין, אין
זה לפי נושא החוק ואני מערער על עצם האפשרות להציע זאת בצורה כזאת,
אפילו כהסתייגות.

ז. ורהפטיג: ניסוח הסתייגותו תלוי בהחלטתכם. אם

הועדה תחליט שיש בזה דבר חדש, אנמח את

הסתייגותי בקשר עם סעיף 152 לפקודת החוק הפלילי; אם הועדה תחליט כי
אין זה דבר חדש, אנמח זאת כפי שארצה. לדעתי אין בזה דבר חדש.

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

ההצעה לקיים ויכוח על השאלה אם הצעת
ורהפטיג מהווה ענין חדש -

נתקבלה

י. לם: לדעתי, חוק המטפל בנישואין יכול לטפל גם

בכל ענין שמתעורר כתוצאה מהחוק. אין אנחנו

יכולים להעלים עין מכך שכתוצאה מחוק זה יחכן שירצו לעקוף את החוק,
לחיות שנה ואח"כ להתחתן. אני מתנגד לעצם ההצעה שהציע ורהפטיג, אבל
אני חושב כי אין למנוע ממנו לנסח זאת כהסתייגות לחוק זה.

י. הררי: מבלי לקבוע עמדה בעד או נגד הצעת ורהפטיג,

אין לי כל ספק כי יש בה נושא חדש. אנחנו

דנים על גיל הנישואין. סעיפים 182 ו-183 לפקודת החוק הפלילי הוזכרו
בגוף החוק, כי הם קשורים לנושא החוק. כל מי שרוצה לשנות משהו מחוץ
לסעיפים האלה ומחוץ לענין גיל הנישואין, יכול לעשות זאת ע"י הכנסת

ועדה החוקה, חוק ומשפט
14.6.50
חוק גיל הנישואין.

י. הררי:

הצעה חוק חדשה לכנסת.

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה שהצעת ורהפטיג תיחשב כדבר חדש - 7.
בעד ההצעה שהצעת ורהפטיג לא תיחשב " " - 5.

מחליטים: הצעה ורהפטיג, יש בה נושא חדש.
הסתייגותו של ורהפטיג תהיה בסעיף
5, לתיקון סעיף 152 לפקודת החוק
הפלילי, או - אם הוא רוצה לעשות זאת
בדרך אחרת - תבוא כדבר חדש לכנסת.

חברת הכנסת מימון פנתה לורהפטיג שלא יכניס
את ההסתייגות הזאת לכנסת.

היו"ר נ. ניר:

אני מצטערך ששאינני יכול לעשות זאת, אבל
אמלך עם חברי בענין זה.

ז. ורהפטיג:

לחברי הכנסת לם וג'רג'ורה יש הסתייגות
לסעיף 3: הם מבקשים שנוזמין את באי-כוח

היו"ר נ. ניר:

העדות ואח"כ נקבע את יחסנו להסתייגות הזאת.

ה צ ב ע ה

בעד הצעה לם וג'רג'ורה - 5.
נגד - 6.

ההצעה לא נחקבלה.

הסתייגות לי. לם

ועדת החוקה, חוק ומשפט
14.6.50
דיון בשאלת החוקה.

רל.

ש. כ"ז:

הייתי מקבל את הצעת היו"ר, אבל אני חושש
כי היא חגרום לביזבוז זמן: הועדה תשב
שבוע-שבועיים, תביא את הצעותיה למליאה הועדה ואח"כ רק יתחיל הבירור
על הצעותיה. אין לי ספק שועדת המשנה לא תגיע להסכמה בתוכה, ובמקום
להחליט בענין זה תוך שבועיים, נחליט תוך חדשיים. לכן אני מציע שנחליט
על זאת במליאת הועדה.

י. לם:

אני מוחה על זה שהיו"ר מנסה לפרש את ההחלטה
מבלי להתחשב בהחלטה במלואה. אין להדגיש
את החלק הראשון או השני של ההחלטה. לא הייתי מפרש את ההחלטה לו הייתם
אחם מציעים אותה; זוהי קודם כל הזכות של המציעים את ההצעה.
אני מסכים לבהירת ועדת-משנה, אבל אני
מציע שהועדה הזאת תנסה גם לנסח את רשימת הפרקים שאנחנו חושבים
לעבדם.

י. בריהודה:

בהחלטה שנתקבלה ישנם שני חלקים: החלק
הראשון מדבר על מה שמוטל על ועדת החוקה;
החלק השני/מה יהיה אח"כ בכנסת. החלק השני קובע כי הפרקים שנסיים את
קובע
עיבודם יובאו לכנסת במידה שהועדה חסיים את עבודהה. על הועדה מוטל להכין
הצעת חוקה למדינה. החוקה תהיה בנויה פרקים פרקים באופן שכל אחד מהם
יהווה חוק יסודי בפני עצמו. אבל הועדה צריכה להציע חוקה!

אני מציע למפא"י להוכיח כי היא מוכנה לקבל
חוקה לא ע"י בירורים כי אם ע"י עובדה. הוכיחו כי הערכת "על המשמר"
אינה נכונה; נכין את החוקה!

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

- 8. - בעד דחיה הדיון בשאלת החוקה לשבוע הבא
- 6. - בעד בחירת ועדה שתכין את החומר, כבר בישיבה זאת

הנתלט: לדחות את הדיון לישיבה הבאה.

רל.

ת. רובין:

הכנסת הטילה על ועדת החוקה להביא הצעה

בקשר עם הצהרת הממשלה בדבר שרים שיחרימו

ישיבות ממשלה. אני חושב כי ועדת החוקה אינה רשאית לזלזל בהחלטות

הכנסת. אני מבין כי השלום הקואליציוני כבר קיים מזמן וכל חקוה

להפריע לשלום ברגע זה, היא חקות שוא, אך בכל זאת עלינו למלא אחרי

החלטת הכנסת.

היו"ר נ. ניר:

הענין הזה עומד על סדר-היום שלנו. דחינו

את הדיון בו בגלל חוק גיל הנישואין וענין

החוקה, שהיו דחופים.

ת. רובין:

אני מציע שזה יהיה הסעיף הראשון ששבת הבא.

י. בדר:

אני מציע שהועדה שלנו תבוא להצעה אל ועדת

הכנסת, לבחור בוועדת חוקה מלבד ועדה

החוק ומשפט, לאור ההחלטה שנתקבלה אמש בכנסת.

היו"ר נ. ניר:

יש הצעה שישיבת ועדת החוקה תהיה ביום ג'

בשעה 11; ויש הצעה שניה שישיבת ועדת

החוקה תהיה ביום ד' ב-08.30.

ה צ ב ע ה

בעד יום ד' - .4
בעד יום ג' - .1

מחליטים: ישיבת הועדה תתקיים ביום ד' ב-08.30.

היו"ר נ. ניר:

היום היו על סדר-יומנו גם החלטת הממשלה

בדבר שרים שיחרימו ישיבות ממשלה וגם

החוק לאישור/ מינויי שופטים של בית-המשט העליון. אני שואל את

הועדה על מה היא רוצה לדון בשבוע הבא.

י. בריהודה:

אני מציע שהיו"ר יקבע את סדר-הישיבה,

ואם מישהו ירצה לשנותו, יציע זאת בהחלח

הישיבה.

ז. ורהפטיג:

ענין מינויי שופטים נדמה מפעם לפעם, לדעתי,

רל.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
14.6.50

ז. ורהפטיג:

ללא הצדקה, כי זה עניין של כמה דקות.

היו"ר נ. ניר: נקדיש את חצי הישיבה הראשונה של הישיבה

הבאה לשני הדברים האלה, וב-9 צחאאל

נתחיל בדיון על שאלת החוקה.

יש לנו ועדת משנה משותפת עם ועדת הכספים

בענין נכסי הגרמנים. אני רוצה להביא לידיעתכם כי בוועדה זאת ישחוק

חבר הכנסת רובין במקומי.

הישיבה ננעלה בשעה 11:00.